

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter Supplementum Formularum Fori extrajudicialis, accesserunt
quamplures Formulæ Fori contentiosi, necnon nonnullæ litteræ Pastorales
non minùs utiles, quàm necessariæ gubernium Ecclesiasticum
assumentibus, ab eodem Auctore annotationibus auctæ, sacræ paginæ
oraculis, & Sacr. ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1707

Litteræ Pastoralis ad Parochos. Form. II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62423)

radinis, quod non excusat à peccato, ut bene distinguit Graff. *dec. aur. part. 1. lib. 1. cap. 14. num. 12.* Barbol. *de jur. Ecclef. cap. 40. num. 85.* latè Sperell. *dec. 133. nu. 19.* & tribus seqq. Guazz. *jun. ad defenf. anim. lib. 2. de Judic. c. ultim. ad 6. n. 24. circa fin. Navar. consil. 3. num. 11. de emption. & vend. consil. 3. num. 11.* & ibique Gaballin. *n. 1. 2. & 3.* imò Papa non solum hoc tacite non approbat: sed expressè etiam in Urbe reprobatur per Edicta, quæ sæpè promulgat per suum Vicarium, quibus expressè huiusmodi prohibitio legitur verbis sequentibus. *Cbe li Sacerdoti non possono procurare, avocare, diffendere, ne fare alcun atto nelle cause siano civili, o criminali avanti li Tribunali laicali, eccetto, che nelle cause dalli Sac. Canonici permesse, & allora debbasi impetrare la licenza da Noi in iscritto gratis.*

24. **VICTUQUE FRUGALI.** Parca vita occidit vitia, libidinem extinguit, virtutem nutrit, animum roborat, mentem ad Cœlestia elevat: ideoque Clerici non debent pretiosa fercula querere, & habere; tum quia ita facienda expenderent superflua (pauperibus eroganda (in usum pravum: tam quia dilatando se in voluptate comedendi, & bibendi principaliter propter cibum, & potum delectabilem, exponerent se periculo peccandi peccato gulae, & fierent inimici Crucis Christi, de quibus loquitur Paulus ad *Philip. 3.* Tum demum quia essent proximi mali exempli, & destruerent opus Dei: nam ut dicit idem Apostolus ad *Rom. 14.* bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur: idèd quinque reprehensibilia sunt circa commestionem. Primum, concedere ante debitum tempus: hoc est antequam Deo homo aliquem actum reverentiæ exhibuerit. Secundum, querere delicata cibaria diligentiam multam apponere. Tertium nimis multum sumere de cibo, & potu. Quartum avidè sumere cibum. Quintum varietatem ferculorum querere. Sicque ita caro nutrienda est ut ferviat, sic domanda est, quod non superbiat.

25. **CUM GRATIARUM ACTIONE.** Clerici antequam cibum sumant, debent Monacelli *Form. Pars II.*

mensam benedicere, & post mensam ratias Deo agere c. quando il r. & c. non liceat 44. dist. & hac de causa in Breviario Romano ponitur Ritus benedicendi Prandium, & Cenam; qui à pluribus tum Clericis, tum laicis servatur.

Ven. Fratibus Parochis, & Curatis Civitatis, & Diocesis nostræ N. salutem & benedictionem in Domino Sempiternam.

F O R M U L A II.

S U M M A R I U M.

- 1 Parochi debent cognoscere mores suorum subditorum.
- 2 Parochi tenentur continud residere, nec possunt à Parochia discedere sine Ordinarii licentia, nec per modicum tempus.
- 3 Parochus Regularis cogitur ab Episcopo ad residentiam cum Socio in Domino Parochiali.
- 4 Parochis, qui non habent habitationem in Parochia, quomodo sit providendum, ostenditur, & n. 5. & 6.
- 7 Parochus tempore pestis, tenetur ad residentiam.
- 8 Parochus non faciens residentiam in Parochia quomodo sit multandus, demonstratur.
- 9 Parochi contra prophanatores dierum festivarum, debent declamare.
- 10 Parochi debent docere doctrinam, & traditiones, quas docet, & tenet Ecclesia Catholica.
- 11 Doctrina SS. PP. & conciliorum tenenda est, non autem, quæ Spiritum Ecclesie relaxat.
- 12 Sacramentum penitentiae, an conferat gratiam penitentibus ex solo metu gebennæ, ostenditur, & num. 13. 14. 15. & 16.
- 17 Sacramenta sunt gratis administranda non obstante contraria consuetudine.
- 18 Decreta Sac. Congr. Concil. obligant tanquam leges in utroque foro.
- 19 Parochi tenentur saltem diebus festis,

T

- flis, Sacrificium applicare pro populo.
- Maritus tenetur alere Uxorem, etiam si illam duxerit sine Dote, ibi.
- 30 Curati amovibiles tam Seculares, quam Regulares tenentur Sacrificium offerre pro Populo dictis diebus ibid.
- Collegiata Ecclesia si est Parochialis tenetur celebrare Missam Conventualem pro benefactoribus, & Missam Parochialem pro Populo, ibi.
- 21 Episcopi, imo, & Summus Pontifex, tenentur frequenter pro Orbibus suis Sacrificium offerre. n. 22. 23. 24. 25.
- 26 Prælati Regulares tenentur pro subditis frequenter Sacrificium offerre.
- 27 Matrimonii clandestini Species enumerantur, & pœnæ.
- 28 Matrimonium clandestinum tertiæ Speciei, nullam habet præsumptionem validitatis.
- 29 Parochus assistens Matrimonio contra prohibitionem Episcopi, potest puniri. Testes, qui assistunt Matrimonio, contra prohibitionem Episcopi, & Ecclesiæ, si sunt in dolo, possunt puniri, ibi.
- 30 Matrimonii impedimenta, quæ nullitatem inducunt, vel in eo remanere aut libertatem impediunt adducuntur, & n. 32.
- 31 Cognatio spiritualis an contrahatur ab eo qui tenuit confirmatum, cum de infirmorum per errorem, ostenditur.
- 33 Matrimonii dispensatio obtenant super impedimento consanguinitatis in forma pauperum, falsò narrata paupertate, est valida.
- Dispensatio matrimonialis concessa inter Consanguineos ob angustiam loci, est exequenda, etiamsi testes deponant homines loci esse omnes pares. ibid.
- 34 Matrimonium contractum coram Parocho non Sacerdote, est validum.
- Item contractum coram Parocho cuius provisio prætenditur nulla ex defectu Examinatorum Synodaliū. ibi.
- Matrimonium contractum coram non Parocho, qui ex consuetudine reputatur talis, non tenet, ibi.
- Matrimonium contractum coram Vicario Generali, est validum, ibi.
- Matrimonium contractum ab educanda coram Parocho intra cuius Parochiam situm est Monasterium, est validum ibi.
- Procurator ad contrahendum matrimonium, potest esse tam masculus, quam femina, dummodò sit pubes.
- 35 Martyrium sine effusione sanguinis, est triplex.
- 36 Paradisum non ingreditur, qui non peritur tribulationes.
- Opiniones laxæ sunt fugiende.

Diffessurus Paulus ab Ecclesiis Asiæ timens, quod in sua absentia Christi plebem lupus mactaret, & disperderet; vocatis, maioribus Ephesi, intonuit auribus eorum illa emphatica verba. Attendite vobis, & universo Gregi, in quo vos Spiritus Sancti posuit Episcopus regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine sui. Sollicitudo Apostoli, quem Deus elegit gentium Doctorem monet, & Charitas Christi urget nos vobis (qui coadministratores in regimine, & gaudium meum estis) illa repeteret: ut ejusdem electionis participes, dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis. Nolite enibescere testimonium Domini nostri, sed collaborate Evangelio secundum virtutem Dei, qui vos vocavit vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum, & gratiam, quæ data est nobis in Christo Jesu ante tempora sæcularia.

Elegit inquam nos Deus Fratres dilectissimi, & posuit nos regere Ecclesiam hanc N. ut fructum afferamus, & fructus noster maneat docendo scilicet veritates fidei, & monendo ad conversionem morum, orando

orando ad intercessionem pro nostra, & Populi ignoranta. De primo loquitur Dominus apud Matthæum -- *Euntes docete omnes gentes.* De secundo legimus in Jeremia -- *Ecce constitui te super gentes, ut evellas, & destruas, & disperdas, dissipas, & edifices, & plantes.* De tertio ait Apostolus: *Primum omnium rogo fieri obsecrationes, orationes, postulationes pro omnibus hominibus.* Quandoque in arbitrio fuit curam Animarum non recipere, semel autem susceptam, non amplius licet abjicere: Deus ergo nunc exigit à nobis oblatum, qui non exegerat offerendum: voluntas in necessitate translata est, & vinculo spiritualis matrimonii, arctatur promissa reddere, quæ in contrahendo distinxerunt labia nostra.

AGNOSCITE ergo diligenter *vultum pecoris vestri*, Gregemque vestrum commissum considerate, nolite pascere vosmetipsos: sed publice peccantes, & eos, qui *ordinem Ecclesie pervertunt*, & perturbant redarguite; observate eos, qui ponunt offendicula, & declinate ab illis à quibus etiam ut Oves vobis commissæ declinent, satagite. Attendite lectioni, exhortationi, & Doctrinæ, ut vosmetipsos, & eos, qui vos audiunt salvos faciatis. Quod tenet, & docet Ecclesia tenete: quia Jesus Christi heri, & hodie. *Doctrinis variis, & peregrinis nolite abduci.* Quod infirmum est consolidate, quod ægrotum sanate, quod confractum alligate, quod abjectum, vel perditum quærite, & ad ovile reducite; ne Dominus in die visitationis suæ oves de manu vestra (quod absit) ut Propheta clamat requirat: citò enim, & horrendè nobis apparebit: Obsecro itaque vos per misericordiam Dei, ut in sapientia ambuletis ad eos, qui foris, & quæ ædificationis sunt, custodiat; ne quis vos vituperet in ministerio, quod ministratur à vobis. Pascite Oves creditas (peccata eorum portantes) in charitate non ficta; quærentes non quod vobis utile est, & quæ vestra sunt, sed quod multis, ut salvi fiant.

Quid est Oves pascere nisi Evangelizzare subjectis; reddere Deo populum acceptabilem verbo, opere, & exemplo: dirigere vias Domini, & parare Domino plebem perfectam. Non in verborum splendore, aut astutia verbum Dei adulterantes, sed in operum virtute, totam prædicandi fiduciam ponite: non vocibus delectemini populorum acclamantium vobis; sed fleatibus. Doctrina vestra consistit in verbis, & factis: nam verba sine operibus vana, & infructuosa sunt; ideoque garrientes voce Propheta carpit dicendo -- *seminastis multum, & intulistis parum.* Mementote (scientibus legem loquor,) quod Christus, qui est bonus Pastor, prius cœpit facere, & postea docere, ut ait Sanctus Lucas; & ideò prius vocavit nos sal, postea autem lux; quia prius est bene vivere, secundum autem bene docere, Plus enim nocet (ut ait Divus Chrysostomus) exemplo suo malo, Sacerdos quam prædicando prodest; per eos etenim qui docent, & faciunt, magnificatur Deus, per eos etenim qui docent, & faciunt blasphemantur. Sint ergo lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris, ut Christus imperat nobis; non enim in sermone est regnum Dei, sed in virtute. Væ, Væ Præfidentibus vitam car-

Prov. 27.

Rom. 16.

1. Tim. 4.

Hebr. 13.

Ezec. 34.

Matt. 18

Luc. 15.

Ezec. 34.

Sap. 6.

Gal. 4.

Rom. 14.

2. Cor. 8.

Levit. 10

Petr. B. of.

de Vit.

Pres. Ep.

11.

2. Cor. 4.

S. Prosp.

de Vit.

com. emp.

Sacer. l. 1.

cap. 23.

nalem, negligentem, inflatam, & scandalosam ducentibus: quoniam uniuersa Subditorum peccata in eos redundant.

1. Cor. 4. Vigilemus, itaque, & sobrii simus Frates carissimi, & exemplo bonorum operum forma Gregis effecti; Nos existiment homines ut ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei; sollicitè curantes, nosmetipfos exhibere operarios inconfusibiles. Sacramenta bene disponitis, gratis administrate. Sine intermissione orate: *Sacrificia bene dispulo offerre non cessetis. Matrimonia clandestina repellite.* Charitatem fraternitatis seruate; patientes ad omnia, & misericordes in omnes; quia beati eritis. In ubertate, in paupertate, in castitate, *Martyres estote*, scientes quod labor uester non est inanis. Vanam huius Mundi gloriam, & quæ in Mundo sunt despiciite (præterit enim figura huius Mundi,) cognoscentes vos habere meliorem, & manentem substantiam. Oves vobis creditas, in Cœlestis Patriæ beatitudinem (quam Deus repromisit diligentibus se) *per angustam portam*, monitis, & increpationibus iugiter compellite intrare; ut cum Princeps Pastorum ad iudicandum venerit, ei dicere possitis; ecce quos dedisti mihi, non perdi ex eis quemquam, & ipse reddet vobis coronam gloriæ, quam, & mihi conseruo vestro conferre dignetur ille, qui regnaturus est in æternum Amen.

ADNOTATIONES.

1 AGNOSCITE VULTUM PECORIS VESTRI. In præcedenti Epistola Pastoralis, Episcopus Clerum monuit de disciplina seruanda: hic autem Parochos, & Rectores Animarum excitat voce Diuinorum Oraculorum, ad officium Pastorale diligenter exercendum, illosque instructos reddit de eorum obligationibus. Et Primò quod debeant cognoscere oves proprias intus, & incutim, quod fit continua residentia, & vigilantia, qui enim non residet in Parochia continuò custodiens vigilias noctis super Gregem suum hic non est Pastor, qui salutetur ab Angelo, nec qui curet flagitia depellere, morbidasque Oves sanare.

2 Hęc autem præcisa obligatio residentia est adeò stricta, ut non possit nisi causa cognita, & approbata ab Episcopo, suppleri per substitutam, neque interrumpi per frequentem absentiam quantumvis modici temporis, aut modicæ distantia sive itineris intercapedinem; ut declaravit *Sacr. Congr. Concilii in una Fulginaten. 10. Maii 1687.* in qua propositis ad instantiam Episcopi sequentibus dubiis nempè.

I. An Rectores Parochialium distantium per duo, tria, aut quatuor miliaria citra à civitate, possint sine Episcopali licentia à suis Ecclesiis Parochialibus, relicto ibidem substituto ab eis deputato, & in civitate, tam diurno, quam nocturno tempore iugiter commorari exceptis solis diebus festis in quibus ad dictas Ecclesias se conseruant recurrentes illico ad civitatem?

II. An Parochi, qui nocturno ceteroquin tempore resident apud suas Ecclesias, possint celebrata summo mane in suis Ecclesiis Missa se, conferre ad civitatem, & in diurno tempore totius, vel minoris partis anni commorari, licet apud dictas Ecclesias adsint eorum substituti?

III. An dicti Parochi, qui ceteroquin diurno tempore resident apud suas Ecclesias, possint nocturno tempore tota, vel majori parte anni commorari in civitate, licet in ad. Ecclesiis adsint eorum substituti? *Sacr. Cong. ad omnia respondit Negatiuè lib. 37. Dec. pag. 301.*

3 Imò si Parochus esset Regularis qui adhuc hodie in Ecclesiis Monasteriis unitis ex permissione Ordinarii vel

vel ex privilegio, potest Curam exercere) possit Episcopus illum cogere ut apud Ecclesiam Parochialem una cum socio resideret; prout alias eadem Congreg. declaravit in *Bobien.* 16. Martii 1630. ad 3. lib. 14. Decr. pag. 408.

4. In locis verò ubi Domus Parochialis, vel quæ conducì possit intra fines Parochiæ non adest, esset providendum juxta instructionem olim datam ab eadem Congregatione Episcopo Nolano sub die 8. Februarii 1581. tenoris sequentis Reverendissime Domine, quæ ampl. tua libello bis litteris conclus. Sacr. Congregat. Cardin. Concilii interpretum exponenda curavit de Parochialibus Ecclesiis in sua Diocesi habitationem pro Rectoribus non habentibus ubi etiam sæpè accidit, ut nulla Domus, quæ conducì possit à Rectore reperiat, ita respondendum censuerunt. Rectores Parochialium prædicatorum, ex earum annuis redditibus minus 60. Ducatis monetæ usitate in Regno Neapolitano percipiunt, liberos esse debere a contributione pro Domibus ædificandis; seu Capitulum, cui ille unitæ sunt, Patronos, ac alios ad quos fructus aliqui ipsarum Ecclesiarum perveniunt, aut in illorum defectum Parochianos juxta dispositionem Concilii c. 7. sess. 21. contribuere cogendos esse. Illos autem Rectores qui ex his Parochialibus plus 60. sed non ultra centum Ducatos ejusdem monetæ annuatim percipiunt, quoque suam una cum prædictis, aut cum Parochianis, juxta prædictam formam judicio tuo conferre debere: quòd si annui fructus pro Rectore excedant summam centum Ducatorum, alios gravandos non esse, sed ex dictis redditibus Parochialibus tantum pro ædificatione Domus esse sumendum quantum ampl. tua convenire arbitrabitur lib. 13. Decr. pag. 248.

5 Et in alia *Cathacen.* 16. Decembris 1634. rescripsit -- Ad refectionem Ecclesiarum cogendos esse earundem Ecclesiarum Rectores: quòd si redditus ipsarum Parochialium non sufficiunt, Episcopum juris remediis juxta formam cap. septimo, sess. 21. ipsos Parochianos cogere debere, & interim curare, ut ipsi Rectores intra limites suarum Parochialium in Domibus conductis, vel aliis permaneant lib. 15. Decr. pag. 134.

Monacelli Form. Pars II.

6. Si autem omnes, tam Parochus, quàm Parochiani egestate premantur, & de habitatione intra fines Parochiæ provideri illi non valeat: tunc licitum erit de licentia Episcopi, in Parochia viciniore, residentiam facere, ut eadem Congregatio consultata respondit in *Literen.* 19. Januarii 1636. in qua sic habetur -- Ad 2. circa Parochos intra limites suarum Parochialium Domus non habentes, EE. PP. censuerunt, si vera sint, quæ in ipsa relatione exponuntur, posse Episcopum pro suo arbitrio, & conscientia permittere, ut Parochi, qui neque ex fructibus Parochialis, nec alio modo, ædes in Parochiali construere, seu alias intra suarum Parochialium fines conducere possint, inhabitent Domos in alienis Parochiis vicinioribus stas lib. 15. Decr. pag. 300.

7. Ad hanc insuper residentiam tenentur Parochi, etiam tempore pestis, & cogi posse declaravit eadem Sacr. Congr. Concilii Mediolanen. 13. April. 1630. in qua sic rescripsit -- Censuit Parochos tempore pestis teneri in Ecclesia Parochiali residentem, illosque cogi debere ad præscriptum cap. primi, session. vigesimatertia, de reformat. & Parochianis peste laborantibus Sacramenta baptismi, & pœnitentiæ per se, vel per alios idoneos omninò ministrare, & supradicta esse significanda Archiepiscopo, & aliis Episcopis per litteras Sacr. Congregat. factaque relatione Sanctiss. Domino nostro sub die 16. ejusdem, Sanctitas sua approbavit, & exequi mandavit, & exequutum fuit lib. 4. Decret. pag. 263.

8. Quando igitur Parochi residentiam continuam non faciunt, & Episcopus ad formam dict. cap. primi, session. 23. vult contra illos procedere, & multis, & pœnis cogere; non potest ad sequestrationem fructuum Parochiæ procedere, nisi Parochus citato, & si subtractatio fieret sine citatione, nulliter ageret, & fructus restituendi essent, ut declaravit dicta Congregat. in *Sabinen.* secundo, Septembris 1581. lib. 54. Dec. pag. 164. Si verò Parochus sine licentia residentiam intermiserit ultra duos menses tunc potest, & debet compelli per Episcopum ad restitutionem fructuum pro rata

temporis absentiae juxta præditum Decretum Concil. Triad. cap. 1. §. si quis autem sess. 23.

9 ET EOS, QUI ORDINEM ECCLESIAE PERVERTUNT.

Secundò quod non solum peccata publica removere satagant; sed etiam illos, qui vel solemnitates profanant commensationibus, ludis, choreis, & ebrietatibus, quasi festi dies in honorem Dei, Sanctorumque, per luxum, & lasciviam agantur, & non ad illorum imitationem excitandam, mores componendum, pietatem, & religionem colendam, vel tempore septuagesimæ (in quo Ecclesia ad repræsentandam Adæ, & Ævæ prævaricationem, totius generis humani exilium, & perditionem, deponit omnia cantica lætitiæ, & ad pœnitentiam assumendam fideles invitat, induit, & provocat,) incipiunt insanire actionibus ludifactoriis, quibus Animas avertunt, redarguere: in hos inquam tamquam ordinis perverfores exurgere, & declamare debent Parochi, & causam Dei tueri: si enim ut benigni suis subditis videantur, verentur peccantium linguas, periculo damnationis se exponunt.

10 TENETE. Tertiò admonet, eos sinceritate colomina tenere, & docere debere doctrinam, quam tenet, & docet Ecclesia, non quæ contra illius dogmata, & traditiones, docent Auctores, quamvis magnæ auctoritatis, qui monumenta sæcularium revolventes, tam prophana, quam Sacra confundunt, & tam traditiones, quam canones sub eorum criterio supponentes, nihil certum relinquunt, sed omnia, vel in dubium revocant, vel fictitia esse pronuntiant, vel apocripha, ut autem Parochi fideles dispensatores persistant, hoc unum scire utile est: quod non omnia, quæ ad doctrinam Catholicam pertinent, nec Christus, nec Apostoli scriptis mandarunt, sed fidei discipulorum per sermonem multa commiserunt; hocque clarè patet ex actibus Apostolorum, ex quibus habetur cap. decimosexto, quod Paulus Ecclesiarum Visitator -- Tradebat eis custodire dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis, & Senioribus, & scribentes Theſſalonicenſi-

bus dicit eis. Itaque Fratres stete, & tenete traditiones, quas didicistis sive per Sermonem sive per Epistolam. Qui ergo evangelizat nobis præterquam quod evangelizat Apostolus, & præter id, quod ab Ecclesia Catholica accepimus anathema sit; sed semper cum D. Hieronymo studio habemus audientibus loqui, quod publicè in Ecclesia didicimus Concil. Trident. sess. 4.

11 DOCTRINIS VARIIS, ET PEREGRINIS NOLITE ABDUCI. Quartò, prosequendo Episcopus theoreticam præcedentis admonitionis, cautos illos reddit in selectione bonorum Auctorum: cum enim hac nostra tempestate creverit usque ad excessum libido opinandi, & opinionum acervus ac diversitas, & tam in facultate rerum moralium: quam in Ecclesiæ, & Clericorum disciplina: veritas (quæ una est, & quam falsò nonnulli dicunt illustratam) obnoxia dubiis conspiciatur; bonus Episcopus, qui sanam doctrinam in sua Diocesi debet tueri; propositiones Modernorum laxas, quæ spiritum Ecclesiæ extingunt, vel relaxant, propellere hic nititur, & eidem spiritui, & doctrinæ Christi Sponsæ, quæ ex Evangelio, Divinis litteris, sacrique PP. & Conciliis ortur: quantum possibile erit, & tempora, & ætates permittunt, firmiter cum suis Parochis, adhærendum declarat; quia Christus, qui illam regit, & informat, est semper idem. Neque Philosophorum argumentis (quos Divus Hieronymus scribens ad Cresiphontem adversus Pelagium vocat Patriarchas Hæreticorum) delectatur; sed Apostolorum simplicitati acquiescit sciens illud scriptum -- *Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo, 1. Corinth. 1. de quibus loquitur Div. Paulus ad Timot. primo, cap. primo, cum dicit quidam Aberrantes conversi sunt in vaniloquium volentes esse legis doctores non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.*

12 BENE DISPOSITIS. Quintò monet, quod Officium est Parochi, reddere fideles adultos catechesei dispositos, ad suscipienda Sacramenta, ut grotiam 2.

tiam quam conferunt, vel augent, recipere mereantur. An autem in Sacramento poenitentiae (quod dicitur Sacramentum mortuorum) quis dicatur dispositus ad impetrandam gratiam justificationis cum sola attritione, quae concipitur ex metu gehennae excludens voluntatem peccandi cum spe veniae: vel potius exigatur aliquis actus dilectionis Dei, seu charitatis dubia olim & acriter agitata erat quaestio inter Theologos morales Saeculi mox elapsi: afferentibus quibusdam negantibus aliis; cui impositum fuit silentium ab Alexandro Papa VII. qui suo Decreto neutram ex dictis duabus sententiis inter se pugnantibus, Censurae Theologicae subjiciendam esse declaravit, donec à Sancta Sede, aliquod hac in re esset definitum, ut ibi: *Sanctissimus D. N. Alexand. Papa VII. cum acceperit non sine gravi dolore animi, Scholasticos quosdam acriter, nec absque fidelium scandalo inter se contendere, an illa attritio, quae concipitur ex metu Gehennae, excludens voluntatem peccandi cum spe veniae ad impetrandam gratiam in Sacramento Poenitentiae, requirat insuper aliquem actum dilectionis Dei (asserentibus quibusdam, negantibus aliis, & invicem adversam sententiam censurantibus) Sanctitas sua &c. auditis votis Cardinalium adversus haeticam pravitatem Generalium Inquisitorum, necnon Consultorum, & Qualificatorum Sac. Congregat. ejusdem Inquisit. Hoc praesenti Decreto in virtute Sanctae obedientiae, & sub pena excommunicationis latae sententiae Sanctae Sedi reservata, aliisque poenitentibus, aut Scholares, ceterosque erudiant, non audeant alicujus Theologicae censurae, alteriusve injuriae, aut contumeliae nota taxare alterutram sententiam, sive negantem necessitatem alicujus dilectionis Dei in praesata attritione ex metu Gehennae concepta (qua*

hodie inter Scholasticos communiter videtur) sive afferentem dictae dilectionis necessitatem, donec à S. Sede fuerit aliquod hac in re definitum, statuitque praeterea Decretum hoc ad valvas Basilicae Principis Apostolorum de Urbe, & in Aede Campi Florae affixum, omnes ubique existentes arctare, & afficere, ac si unicuique personaliter fuisset intimatum. Datum &c. 5. Maii 1667.

13 Caeterum sententia, quae docet, ad Sacramentum poenitentiae dignè recipiendum sufficere attritionem ex motivo supernaturali conceptam, tuta mihi videtur. Primò quia Sacramentum poenitentiae non alio pacto potest appellari Sacramentum mortuorum (uti illud vocant Concilia, & Patres) nisi quia habet causare ex vi suae institutionis primam gratiam, seu gratiam delativam peccati mortalis; adeoque solum requirit attritionem, seu dolorem, & conversionem ad Deum insufficientem per modum meriti ad impetrandam primam gratiam, ut docet *Concil. Trident. sess. 14. cap. 4.* nimirum dolorem requisitum ad dignè suscipiendam absolutionem Sacramentalem esse attritionem, quae concipitur metu Gehennae ex impulsu Spiritus Sancti, Quo (sunt verba Concilii) poenitens aditus viam sibi ad justitiam parat, quamvis sine Sacramento poenitentiae, per se ad justitiam perducere peccatorem nequeat, tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento poenitentiae impetrandam disponit; hoc est componit, sufficit, ut ex attrito fiat contritus, modo duo concurrant. Primum quod hic timor excludat voluntatem peccandi. Secundum ut sit cum spe veniae, ut bene docet *Graff. decision. aur. part. prima, lib. primo, cap. secundo, num. 7.*

14 Secundò quia si non sufficeret attritio, sed requireretur actus dilectionis, non appareret quo pacto forma absolutionis, esset actus judicialis, & Sacramentum poenitentiae secunda tabula post naufragium. Nam cum actus dilectionis sive contritio habet delere peccatum, si ipsam requireret Sacramentum poenitentiae ex vi suae institutionis, semper supponeret peccatum jam

sublatum esse, & jam infusam primam gratiam: cuius oppositum docet Trident. *dict. decis. 14. cap. secundo*, ubi loquens de hoc Sacramento, sic ait -- *Ante hoc Tribunal tanquam reos sisti voluit ut per sacerdotum sententiam, non semel, sed quoties ab admissis peccatis, ad ipsum poenitentes confugerint, possent liberari.* Et in *cap. 6. Quamvis autem absolutio sacerdotis alieni beneficii sit dispensatio, tamen non est solum nudum ministerium, vel annuntiandi Evangelium, vel declarandi esse remissa peccata, sed ad instar actus judicialis, quo ab ipso, velut à Judice sententia pronuntiatur.*

15 Tertiò; quia sicuti timor subversionis in Ninivitis, pervenit ad dolorem charitate formatum: ita timor Gehennæ (quod est donum Dei) dolore inchoato, perducit in hoc Sacramento poenitentem ad justificationem: *Quamobrem (subdit Trident.) falsò quidam calumniantur Catholicos scriptores quasi traderint Sacramentum poenitentiae absque bono motu suscipientium, gratiam conferre.*

16 Quarto, quia hanc sententiam tenent D. Thom. in *summ. part. supplem. q. 10. §. respondeo dicendum art. 1.* Scot. in *4. dist. 14. qu. 4. §. attritus etiam*, Suarez *tom. 4. in 3. part. disp. 20. sect. 1. concl. 1.* ubi hæc habet -- *Hanc conclusionem existimo hoc tempore adeò esse certam, ut non possit absque errore negari: docentque alii plures magni nominis Scriptores, & Theologi, tandem probat, & admittit Ecclesia, quod non permetteret si tuta non esset, exponendo periculo invaliditatis Sacramentum, cum damno tot Animarum: adeoque non includitur in propositione 1. ex damnatis ab Innoc. XI: quæ dicit: Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti relicta tutiore &c.* quia Decretum loquitur de propositionibus merè probabilibus, & non de nostra quæstione, super qua adest specificum Decretum Alexandri VII. supra relatam, quo præcipit, quod nullus audeat illam censura Theologica taxare, donec à Sancta Sede hac re in aliquod fuerit definitum.

17 GRATIS ADMINISTRATE.

Sacramenta omnia gratis administranda sunt: Cum enim Christus Salvator noster, qui illa instituit dicat in *Apostol. cap. 23. Qui sitit veniat: & qui vult accipiat aquam vitæ gratis: debemus nos Presbyteri hanc aquam, quæ est gratia, quam gratis per susceptionem eorundem recipimus, gratis aliis communicare: ut prius decreverunt Sacre Congregationes, quarum Decreta confirmavit, & expressè servari mandavit Taxa Innocentiana, per viam legis universalis publicata (saltem in nostra Italia) de anno 1679. adeò ut nec à sponte dantibus pro illorum administratione recipi possit, sed tantum si pro eleemofyna offerretur, juxta Decretum *Sacr. Congregat. Concil. emanatum sub die 1. Februar. 1693.* quod refert Gallemart. *supra Concil. Trident. sess. 22. in Decret. de obser. in celebr. Missar. n. 1.* & non obstante contraria consuetudine *Sacr. Congregat. Rit. Squallen. 27. Martii 1697.**

18 SACRIFICIUM PRO POPULO OFFERRE NON CESSET. Parochus, sive Rector, qui curam habet Animarum ex Concilii Trident. Decreto *cap. 1. sess. 23. de reformat.* Sacrificium pro ovibus suis offerre tenetur: quam obligationem saltem diebus festis de præceptu (si Congruam pinguem non habeat, sed tenuem) adimplere astringitur, sæpè sepius declaravit *Sacr. Congregat. Concilii* ad quam privativè pertinet jus, Concilium interpretandi, & obligandi subditos Ecclesiæ ad observantiam suarum declarationum in utroque foro: quia cum fiant auctoritate à Papa Cardinalibus tradita interpretandi Concilium, ut patet ex *Bulla Pii IV. 81. & Sixti V. 74. Bull. tomo secundo*, eorum Decreta non differunt à lege declarata *l. hominis, & n. §. verbum ex legibus ff. de verb. signif. l. apud testament. §. mulier ff. de testam. & ideo non sunt novæ leges, sed ipsæ leges Concilii prius obscuræ, & dubiæ, aut malè intellectæ, prout reassumendo fundamenta Fagnan. in *cap. quoniam de Constitut. explicat P. Fœlix Potest. Panormit. in suo Exam. Ecclesiast. verb. lex cap. secundo, quæst. 6. num. 214. cum tribus sequentibus tom. 1.**

19. Decreta autem, quæ hoc firmant, relata jam fuere in annot. ad form. 2. tit. 2. tom. 1. & in Appendic. in annot. ad Bullam Innoc. XII. de celebr. Miss. num. 9. quibus hic addo recentiora videlicet, in Pampilonen. 18. Novembris 1702. & 31. Maji 1704. & in Camerinen. 28. Junii 1704. quibus omninò parendum erit: nulla habita consideratione ad tenuitatem Congruæ Parochorum: quia excusatio ista, semper fuit rejecta, & explosa: Nam sicuti qui ducit Uxorem pauperem sine nulla, vel parva Dote, se excusare non potest, nec se subtrahere ab oneribus matrimonii, ut docent Surd. de alim. tit. 1. quest. 32. num. 11. Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 26. n. 21. cum aliis pluribus ab eis allegatis; ita qui acceptat Parochiam exilis redditus, tenetur onera Parochi in juncta adimplere: argumentum etenim à matrimonio carnali ad Spirituale optimè concludit, cum pari passu ambulent: & Parochus sibi imputare debet, cur sponsam pauperem acceptaverit, Pirhing. in jus Can. lib. 3. tit. 23. num. 19. Nam volenti non fit injuria, & à nullo prohibebitur, si quis gratis velit servire, & voluerit propriis expensis militare. Ad quod animadvertens Supremus Ecclesiæ Speculator Sanctissimus D. N. Clementis XI. in admonitionibus, quas singulis annis ante diem Cinerum R. R. Curatis, & Vicariis. Curatis, sive perpetuis, sive ad nutum amovibilibus, sive Sæcularibus, sive Regularibus Ecclesiarum Parochialium Almæ Urbis ante Sanctitatem suam congregatis salubriter facit, hujusmodi oneris (zelo quo pollet) adimplerentur commemorat, & fortiter injungit.

20. A qua obligatione de jure non exemptur Curati amovibiles, neque Curati Regulares: Quia amovibilitas non tollit, qui habeant Curam animarum, unde tempore quo illam exercent Divino præcepto obstringuntur, ut pro Oribus eorum Curæ commissis Sacrificium præscriptis diebus applicent, quapropter Sac. Congreg. Visitationis Apostolicæ post Instructionem novissimè latam, præfactum onus in omnibus Ecclesiis Parochialibus Urbis etiam Regularibus, &

Vicariis in Missarum Tabellis, & adimplerentur in Missarum perpetuarum libris adnotari mandavit, necnon quotannis rationes exigit. Et hinc benè inferitur, quod in Collegiatis Ecclesiis, quibus Cura animarum incumbit, non satisfiat dicto oneri celebrando duntaxat Missam Conventualem, sed quod debeat celebrari etiam (præsertim diebus festis) Missa Parochialis pro Populo: & ratio evidens est: quia eadem Missa non potest satisfieri pluribus obligationibus distinctis, cum unaquæque illarum obliget ad substantiam Missæ ex proprio titulo Passerin. de stat. hom. tom. 2. quest. 187. art. 4. num. 691. & seqq. Missa enim Conventualis, quæ est pars Officii, celebratur pro defunctis benefactoribus juxta dispositionem Text. in cap. cum creatura de celebr. Missar. Donat. prax. rer. regul. tom. 3. tract. 7. quest. 102. per tot. Pignatell. consult. 321. tom. 1. pariter per tot. Missa verò Parochialis pro Populo erit celebranda tanquam onus injunctum ex præcepto Divino omnibus Rectoribus Curam Animarum habentibus, ut infra latè ostenditur.

21. Hæc autem obligatio applicandi Sacrificium pro Populo, non solum ligat Parochos, aliosve Animarum Rectores, sed etiam Episcopos, qui dicuntur Parochi Parochorum totius Diocesis, & quibus principaliter incumbit Cura Animarum, quia cum hujusmodi obligatio promanet à Divino præcepto (ut mox dicam) Nec etiam Summus Pontifex, qui est Catholicæ Ecclesiæ Episcopus, omniumque Christi fidelium curam gerit videtur exemptus, hocque clarè evincitur ex Epistola Divi Pauli ad Hebr. 5. ubi Apostolus sic inquit: *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis. Et paulò post: & propterea debet quemadmodum pro Populo, ita etiam, & pro semetipso offerre pro peccatis. Et cap. 8. Omnis enim Pontifex ad offerendum munera, & hostias constituitur.*

22. Item ex Decreto Concilii Trid. sess. 23. cap. 1. de ref. ubi habentur hæc præ-

præcisa verba -- Cum præcepto Divino mandatum sit omnibus, quibus Animarum Cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre &c. Ex his inquam oraculis effulget veritas assumptæ propositionis: Cum enim tam D. Paulus, quam Concilium, includant Præsules omnes, quibus committitur Cura Animarum, non ambigitur quin Episcopi graventur hoc onere: ipsis enim primario Ovium custodia data est, cæteris autem Parochis subministratio; ut bene observat D. Thom. 2. 2. part. 3. quæst. 184. art. 6. ad 2. ubi sic scribit -- Ad 2. dicendum quod Episcopi principaliter habent curam Ovium suæ Diœcesis: Presbyteri autem Curati, & Archidiaconi, habent aliquas subministraciones sub Episcopis, & post pauca -- Ex quo patet, quod ita se habeant ad Episcopum (idest Presbyteri Curati) sicuti Balivi, vel Præpositi ad Regem, & propter hoc sicuti in mundanis potestatibus solus Rex benedictionem solemnem accipit, alii vero per simplicem commissionem instituuntur, ita etiam in Ecclesia, Cura Episcopalis cura solemnitate consecrationis committitur. Cura autem Archidiaconatus, vel Plebanatus cum simplici injunctioe. Et ad tertium prosequitur dicendo -- Ad 3. dicendum, quod sicuti Plebani, & Archidiaconi, non habent principaliter curam, sed administrationem quandam, secundum quod eis ab Episcopo committitur: ita etiam ad eos non pertinet principaliter pastorale officium, nec obligatio ponendi Animam pro Ovibus, sed in quantum participant de Cura.

23. Quapropter, si Parochi, & Curati, qui dicuntur habere solummodo Curæ administrationem, & de ea participare, tenentur pro Populo sacrificium offerre, prout allegata Decreta determinant, hinc jure inferitur, quod multo magis ad id arctentur Episcopi, quibus tanquam veri Ovium Pastores cura illarum principaliter reperitur commissa, ut probat Sanctus Doctor, & in eis litteraliter verba Concilii verificentur: Quod, & pro indubitato supponunt Patres, & D. D. Sanctus enim Hieron. agens de virt. Episc. in comment. Epist. ad Tit. 1. dicit -- Si autem laicis imperatur ut pro-

pter orationem abstineant se ab Uxorum coitu: quid de Episcopo sentiendum est, qui quotidie pro suis Populi peccatis illibatas Deo oblaturus est victimas? Et scribens Fabiolæ de vest. Sacerd. Epist. 128. ait -- Ego si fecero, si dixerò quippiam, quod reprehensione dignum est, de Sanctis egredior, & polluo vocabulum Christi in quo mihi blandior: quanto magis Pontifex, & Episcopus quem oportet esse sine crimine, tantarumque virtutum, ut semper moreretur in Sanctis, & paratus sit victimas offerre pro Populo, sequester Dei, & hominum.

SANCTUS VERO BERNARD. De vit. & offic. Præsul. in prolog. vitæ S. Malachie Episc. Boni Præsulis Typum describens, & mores Præsulum suorum temporum inquit -- Illi (idest mali Præsules) mar supia vacuant subditorum, isti (idest Episc. Malach.) pro peccatis eorum altaria cumulat votis, hostiisque pacificis.

PETR. BLES. De vit. mor. & offic. Præs. epist. 9. Scribens super Epistola D. Pauli ad Hebr. 5. dicit -- Omnis Pontifex ab hominibus assumptis, pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro Rege, & Populo ut si iratus est ei Dominus, Sacerdos mediatus intercedat.

CARTUS. Super Apoc. art. 3. in principio hæc notat -- Præsul Angelus nominatur, quia in terris Angelicam vitam imitari tenetur per mentis, & corporis castitatem. In carne siquidem sine carne vivere Angelicum perhibetur. Secundò per contemplationis sinceritatem. Tertio per Gregis sui vigilantem custodiam. Quarto per eam qua inter Deum, & hominem sequester est mediationem. Nam sicut Angeli nostra obsequia offerunt Deo, orantque pro nobis, & Dei munera gratiosa nobis referunt, & precurant, ita Episcopus Gregis sui preces, vota & hostias immolat Deo, cujus gratiam impetrat Populo.

BARTHOLO. de Martyr. in 2. par. sim. Pastor. cap. 4. §. 1. circa fin. ad Episc. sermones habens addit. -- Officium Sacerdotis est sacrificare, orare, docere, visitare si Episcopus est, quid dignius, aut quid Ovibus utilius, quam Pastore offerre quotidie vitam, & passionem Christi Deo Patri p. oculis

24. Neque dicas auctoritates hujusmodi esse potius hortativas, quam approbativas talis obligationis: quoniam DD. isti idem admonitivè loquuntur, in quantum absolutè supponunt obligationem jam ab Apostolo promulgatam adesse, quam iterum post eos Tridentinum, canonica definitione meritò comprobavit, Neque supponas in praxi contrarium servari: quia contraria obfervantia, si quæ adesset (quod non credo) esset profecto damnabilis: cum præceptum Divinum per contrarium usum abrogari non valeat. Unde concludendum est, quod Episcopi si non quotidie, saltem frequenter pro Populo & Ovis sibi commissis, Sacrificium offerre teneantur, quod est aded certum, ut in Oratione Missæ Episcopi, qua decem ab hinc sæculis utebatur Ecclesia Romana, & quam refert per extensum Card. Bona in *appendic. tract. rer. liturgic.* legantur inter cætera sequentia verba -- *Præbe Deus autem Sacrificiis nostris, & me mihiq; commissos adscribe in paginis. quo cum grege mihi credito, & à cuncto elevari crimine, & ad te merear pervenire in pace &c. & paulò inferius -- Suscipe Domine nostrorum votorum libamina, & per hæc quidquid in subditos correctionis verbo, vel merito impertimur, non ad discordiam nostri, sed ad dukcedinis percipiæ gaudium, & nobis, & illis profecisse gaudeamus &c.*

25. EX HAC IN QUAM ANTIQUÆ LITURGIAE. Oratione ad oculum ostenditur Præsules, non nisi pro se ipsis, & Populo sibi commissis hostias offerre debere: quod rectè callens Leo olim Episcopus Thelesinus, in suo *tract. Theaur. for. Eccles. par. 1. cap. 3. num. 33.* scriptum reliquit -- *Tenantur Episcopi diebus Dominicis, & festis solemnibus, legitimo cessante impedimento missam celebrare, pro quo facit Concil. Trident. cap. 2. sess. 2. quia habeant curam Animarum totius Diocesis arg. text. in c. 14. de reform. sess. 24. & est acsi dixisset debet saltem diebus festis celebrare, quia pro Populo, ejus curam susceperunt; Sacrificium offerre tenentur, prout clarius expressit Barbof. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 11. num. 88. ibi -- Debent Episcopi Oves sibi Commissas bonorum operum exem-*

plo pascere & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre: Hæc tam clara & certa, ut neminem cordatum Episcopum invenias, qui velit rem in dubium revocare.

26. Et quod dicitur de Parochis, & Curatis, ac de Episcopis extenditur ad Prælatos Regulares, ut sunt Generales Ordinum, Provinciales, & Priores Conventuales: nam cum sint Priores, & Parochi, & habeant Curam Animarum cum jurisdictione in utroque foro fuorum subditorum, ut probant Donat. *prax. rer. regular. tom. 2. tract. 9. de Prælat. quæst. 4. num. 1. & 5. & tr. 10. de potest. Prælat. quæst. 1. num. 8. & 9.* compræhenduntur absque dubio sub dispositione Conc. Trid. & idem tenentur frequenter pro Ovis suis Sacrificium offerre, ut bene firmant Tamburin. de jur. *Abbat. tom. 2. disp. 5. quæst. 5. num. 5.* ubi hæc habet -- *Si autem erit sermo de Abbate, pro ut Prælati personam gerit, dico præcepto Divino teneri Sacrificium offerre pro Ovis suis, quia ut ait S. Paulus ad Hebr. 3. omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis. Ex quo sequitur, cum præcepta affirmativa obligent data opportunitate ex S. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 2. teneri Abbatem celebrare pro Ovis suis juxta opportunitatem; Quibus autem diebus, & an quotidie teneatur celebrare, nullam invenio determinationem, hoc unum scio, quod Abbas tenetur de levissima culpa, & tenetur adhibere exactissimam diligentiam tanquam diligentissimus Pater familias, ut sui subditi tanto Sacramento, & Sacrificio sæpè adjuventur, & recreentur, imò debet præcavere, ne aliis suspensionem male vitæ præbeant, quod equidem sequeretur si rardè celebraret. Quia in re multis in Abbate aggravantibus conditionibus, Sacerdoti, Parochiali, & Pastoralis ipsius animæ, & subditorum salutis consentaneum esse affirmarem, illum, & præcipuè Regularem, qui Prælati personam in Monasterio gerit, debere vel quotidie, vel saltem sæpissimè Sacrificio huic præstantissimo vacare.*

27. MATRIMONIA CLANDESTINA REPELLITE. Clau-

sti-

fnitatis tres species assignantur à Canonistis : prima , quando matrimonium contrahitur coram testibus Parocho absente ; secunda verò , quando illo præsente sine testibus : tertia , quando testibus , & Parocho præsentibus , sed culpabiliter non præmissis denuntiationibus in Ecclesia , quæ clandestinitatis species in eo differunt , quod solum prima , & secunda causat nullitatem matrimonii , non autem tertia , in eo autem conveniunt , quod utraque dicitur odiosa , & restringenda quoad fieri potest , cæteris aut solemnitatibus omissis , non clandestinum , sed minus solemne appellatur matrimonium Guttier. *de matr. cap. 55. n. 1. & seqq. Sanch. eodem tract. lib. 3. disp. 1. num. 3. & seqq.* ubi dat concordantes : Qui autem matrimonium celebrat præsente Parocho , & testibus , omissis culpabiliter denuntiationibus , pœnas contrahit , quæ matrimonio clandestino jure antiquo per *cap. fin. de clandest. despons. imposi- tæ erant Castropal. oper. moral. tom. 6. tit. de spons. punct. 13. §. 3. num. 3. & §. ult. num. 1. Tambur. oper. moral. lib. 8. de matrim. tract. 6. cap. 3. §. 2. num. 14.* Dicitur autem culpabiliter : quia si omitterentur de licentia Ordinarii , nulla pœna incurritur , Parochus verò qui tale matrimonium prohibere neglexit , vel dedit alteri licentiam assistendi , suspendendus esset ab officio per triennium , & juxta culpæ qualitatem puniendus *d. cap. fin. de clandest. despons. Concil. Trid. cap. 1. de reform. matr. sess. 24.*

28. Matrimonium Clandestinum tertiæ speciei nullam habet validitatis præsumptionem pro se : nam regula quæ solet allegari , quod in dubio standum sit pro matrimonio , non militat quando fuit clandestinè contractum contra ordinationem Ecclesiæ , & formam traditam à Concilio , tunc enim cum habeat pro se notabilem suspicionem ut dixit Rot. cor. *Pamphil. decis. 246. ubi Add. n. 22. & 23.* Judex contra illud in dubio semper judicare debet *Barbof. vot. 1. num. 137. Capon. disc. 23. num. 22. & 23. Tambur. in explicat. Decalog. lib. 8. de matr. 6. c. 2. §. 3. nu. 15.* ubi sic firmit -- *Addit idem de Lugo licet matrimonium esset dubium & in dubio so-*

leat præsumi in favorem validitatis matrimonii , tamen quia in hoc Parochus fuit in- vius , & non præcessere denuntiationes , unde hoc matrimonium secundum jura fuit clandestinum , illi non est favendum , quia ut sic causa est odiosa , idest contra jura clau- destina matrimonia irritantia , & conse- quenter non erit validum pronunciantur.

29. Unde quia frequenter accidit , quod hi , qui fortè impediri possunt nè contra- hant , excogitant modum non solum de- nuntiationes fugiendi , sed , & Parochos fraude decipiendi , & talia clandestina ma- trimonia faciunt , idè Episcopus Animarum Præsules monet , ut toto conatu stre- deant illa ab eorum Parochiis depellere. Porrò Episcopus non tantum sic contra- hentes , sed , & Parochos ipsos culpabiles , imò , & testes punire potest , ut respondit Sac. Congreg. Concilii sub die 10. Febr. 1629. in qua porrectis Quæstis.

- I. An Episcopus possit punire contra- hentes matrimonium contra ejus prohibitionem contractum ?
- II. An eos qui contrahunt coram Pa- rocho ex causa justa dissensionis ?
- III. An eos qui contrahunt contra denuntiationibus ?
- IV. An possit punire testes intervenien- tes in supradictis casibus ?
- V. An possit in eisdem casibus punire pœnis pecuniariis , locis tamen piis applicandis ?

Sac. Etc.
Ad 1. 2. & 3. respondit Episco- pum posse.

Ad 4. posse quatenus testes sint in dolo.

Ad 5. pariter respondit posse.
Et in Savonen. 2. Martii 1594. respondit matrimonium con- tractum servata forma Con- cilio esse validum , etiam si ac- tea Episcopus inhibuisset Pa- rocho , licet hic puniri valeat ob inobedientiam lib. 8. Dec. fol. 106.

30. Quare Animarum Rectores non solum , ut matrimonia clandestina tol- lan-

lantur invigilare debent; sed & impedimenta; quæ nullitatem, vel per quæ in illis permanere jus prohibet prudenter investigare, & ad notitiam Episcopi deducere, & tandem ea, quæ libertatem eorundem impediunt remove. Puta in prima specie de eo, qui delictum poligamiæ commisit, & pœnitentiam, seu pœnam trirerium jam explevit: hic enim non potest cum secunda denuo matrimonium contrahere, quamvis prima legitima Uxor decesserit, absque dispensatione Apostolica, quia obstat ei impedimentum criminis *Sacra Congregatio Concilii in S. Severini 19. Julii 1604.* In secunda de eo, qui obtinuit litteras dispensationis super gradu prohibito Consanguinitatis, & illis non presentatis contraxit, vel carnaliter Sponsam cognovit: hic etenim absque nova dispensatione in matrimonio permanere non potest *Sacra Congregatio Concilii die .... Maii 1635.* Item de eo, qui sponsalia contraxit cum muliere inhonesta: hic enim non potest à Consanguineis impediri ne matrimonium contrahat, ut respondit *Sacra Congreg. Episcop. in Recineten. 25. Junii 1619.* Item in alio, cui opponatur impedimentum affinitatis ortum ex fornicatione: nam nisi ser. ser. concludenter coram Ordinario probetur nihil obstat quo minus matrimonium contrahi possit, *Sacra Congreg. Concilii in Tudertina 24. Januarii 1632.* Item in eo, qui obtenta ab Ordinario licentia matrimonium contrahendi temporibus ab Ecclesia vetitis, opponatur impedimentum traductionis sponsæ ad Domum; Nam huic, traductio impedienda non est, quia data licentia pro Matrimonio contrahendo, censetur quoque concessa facultas traductionis Sponsæ ad Domum dummodo fiat absque solemnitate *Sacra Congregat. Concilii die 10. Junii 1689. lib. dec. 34. fol. 156.* Item in eo, cui opponatur impedimentum cognationis spiritualis (si non sit confirmatus) per susceptionem alicujus in Sacramento confirmationis; nam impedimentum ad effectum contrahendi matrimonium non contrahitur, quando non confirmatus su-

scepit aliquem in dicto Sacramento *Sacra Congregat. Concilii in Lycien. 13. Junii 1654.*

31 Quid autem dicendum; si Sacramentum confirmationis collatum esset ab Episcopo per errorem cum Oleo Infirmorum, vice Olei Sacri Chriftimatis? De hoc dubitatum fuit in *Sacra Congregatione Concilii tempore quo muneris Auditoris felic. record. Cardinalis Petrucci fungebat, cui Eximio Viro, votum meum sic aperui: Dubium oritur inter DD. An Balsamum, quod est infundendum cum Oleo Chriftimatis, sit de necessitate, & essentia Sacramenti; vel potius de necessitate præcepti.* Cajet. Navar. Coninch. Valenz. Ledesm. Vega, Diana, Graff. & alii relati à Rentio in *Encycloped. de Sacram. & Censur. tract. 3. cap. 1. question. 2.* tenent esse necessarium necessitate præcepti, non autem de essentia Sacramenti. Et sic secundum istorum Sententiam Sacramentum confirmationis collatum cum Oleo sine Balsamo non debet reiterari absolute, seu sub conditione per text. in *cap. Pastoralis de sacram. nov. reitor.* Alii autem scilicet, Basil. Pont. Villalob. Baun. Averf. & alii ibidem à Rentio citati affirmant Balsamum esse de essentia Sacramenti, quam sententiam innixam referunt in *Bulla Eugenii IV. de concord. Armenor. impressa in Bullar. tom. 1. in ordine la 19. in qua §. 11. sic dicitur -- secundum Sacramentum est confirmatio, cujus materia est Chriftima confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientie, & ex Balsamo, qui odorem significat bonæ fame.* Ex quibus Bullæ verbis solide inferunt, Balsamum esse de essentia Sacramenti, adedut si ex his duobus deficiat unum character non imprimatur: huic secundæ sententiæ adhæret Fagnan. in *cap. cum venisset num. 53. de Sacrament. unct.* ubi hanc Bullam tanquam publicatam in Conc. Gener. Florent. vocat Decretum fidei. Verum quia contraria sententia habet pro se DD. graves, & est valde probabilis consulendum putarem partes, ut petant dispositionem ad cautelam. Hinc sub die 4. Aprilis 1693. proposito in S. Congr. dubio -- *An matrimonium*

contrahi possit à Titio cum Berta, quæ fuit Matrinx filia Titii suscepta ex primo matrimonio in Sacram. Confirmationis collato ab Episcopo per errorem cum Oleo infirmorum? fuit rescriptum -- Ad mentem. Et mens fuit, ut Episcopus insinuaret partibus, quod procurarent dispensationem ad cauthelam.

32. Insuper qui matrimonium contraxit cum Berta, & postea ante consumationem declaratum fuit nullum ob metum cadentem in constantem Virum, poterit ducere in Uxorem Sororem ejusdem Bertæ, quia tali casu nullum ei obstat impedimentum, ut declaravit *Congr. Concilii* 22. Martii 1664. secus si matrimonium esset nullum ob non servatam formam Concil. aut ex alia causa: quia tunc oriretur impedimentum justitiæ publicæ honestatis eadem *Congregat.* 8. Novembr. 1584. & in *Cesenate.* 18. Junii 1611. lib. 11. dec. fol. 39. causa disparitatis est: quia in primo casu nullus adest consensus (qui est causa efficiens, & formalis contractus) & sic inde ortum habere non potuit impedimentum: at non sic in secundo, in quo consensus non deficit, sed solemnitas, vel adest impedimentum, quod contractum dirimit jure Ecclesiastico positivo.

33. Item, qui dispensationem obtinuit super impedimento consanguinitatis in forma pauperum, falsò narrata paupertate eicitur validè dispensatus, & proles legitima, ut respondit *Sacra Congregatio Concilii* 9. Septembris 1679. lib. 3. dec. fol. 406. Et si dispensatio matrimonialis reperitur concessa inter consanguineos *angustiam loci*, exequenda, etiam si testes deponant homines loci esse omnes pares, *Sacr. Congregat. Episcop. in Albanen.* 13. Februarii 1596. & *Sacr. Congregat. Concil. in Bisacciarum* 19. Junii 1706.

13. Item scire debent Parochi, quod matrimonium contractum coram eis ad formam Concilii, validum est, etiam si ipsi adhuc Sacerdotes non sint *Sacra Congregatio Concilii in Abulen.* 1593. lib. 7. dec. fol. 193. vel eorum provisio nulla prætendatur ex defectu Examinatorum Synodaliū: nam etiam tunc pro valido habendum est eadem *Congregat. in Cene-*

ten. 31. Julii 1627. lib. 13. decif. pag. 315. Non tamen si quis non est Parochus, licet Consuetudini tanquam talis reputetur: quia Consuetudo non potest tollere incapacitatem personæ inductam à lege, ut in specie de Parocho Rot. coram *Carrino* decif. 1538. num. 29. & ideò non potest habilitare illum, qui non est Parochus contrahentium, ad autorizandum Sacramentum matrimonii, *Congr. Concil. in Toletan.* 31. Maii 1704. Item quod contrahi potest validè non solum coram Sacerdote habente facultatem à Vicario Generali, sed coram Vicario Generali met perinde ac coram Parocho *Congr. Concil.* 4. Julii 1602. lib. 10. Dec. fol. 47. Sanchez de *matrim. disput.* 29. num. 18. lib. 3. Item quod contractum à Puella, quæ existit in Monasterio pro Educatione, ad Crates Monasterii coram Testibus, & Parocho Ecclesiæ Parochialis intra cuius limites situm est Monasterium, validum reputatur, etiam si Parochus fuerit alio prætextu vocatus, nisi aliud obstat *Congregat. Concilii in Turritana* 10. Decembris 1648. lib. 18. dec. pag. 563. ex doctrina Sanchez de *matrim. lib. 3. disput.* 23. n. 12. & 13. Passerin. de *stat. bom. tom. 2. quest.* 187. art. 1. num. 896. Et tandem, quod Procurator ad contrahendum matrimonium nullam habet à jure præscriptam ætatem, nec sexum, & tam masculus quam fœmina (dummodò puberes sint) possunt esse Procuratores, *Capon. discept.* 159. n. 14. Sanch. de *matrim. lib. 2. disp.* 11. n. 15.

37. MARTYRES ESTOTE. Martyrium sine effusione Sanguinis secundum D. Bernardum triplex est. Primum est parcitas in ubertate: quod Martyrium gravius, quam inter Epulas efurire, inter vestes algere, inter divitias paupertatem substituere? videre delectabilia. & non gustare cum possit, est factis grave: nam ibi vincitur natura, quæ semper appetit delectabilia: ideoque qui hæc facit, mirabilia facere dicitur *Eccles.* 31. Secundum Martyrium est largitas in paupertate; hanc habuit illa Vidua, quæ obtulit duo æra, de qua Christus apud *Luc.* 21. dixit plusquam omnes misisse in gazophylacium: affe-

Aus enim offerentis plus placet Deo ,
quàm munus . Tertium est castitas in
Juventute , hæc enim est Deo tam ac-
cepta , quod pro Martyrio Spirituali re-
putatur . Unde dixit *Sanctus Ambrosius* quod
major est Victoria Virginum , quam An-
gelorum : Angeli enim sine carne vi-
vunt , Virgines , verò in carne trium-
phant . Et *Sanctus Augustinus* , quod in-
ter omnia certamina Christianorum du-
riora sunt prælia castitatis : Nam conti-
nua pugna , ratiõ victoria . Et *Tertull.* in
exhort. ad castit. dicit , *Quod majus est vi-
vere in castitate , quam pro ea mori .* Unde
Episcopus monet hic suos Parochos , ut
alacriter hoc genus Martirii subeant , ut
possint suis subditis dicere venite post me ,
sicut Salvator noster dixit discipulis suis
Matth. 4.

36 PER ANGUSTAM PORTAM .
Hoc est docendo rudes , doctos , & indo-
ctos , sanam doctrinam : viamque quæ
ducit ad vitam esse arctam , & portas
Paradisi angustas ; & per multas tribu-
lationes passas eas ingredi oportere *Act.*
14. Item fugiendo opiniones Authorum
nova , & curiosa sectantium , & præser-
tim illorum , qui nimia indulgentia tol-
lunt , & peccata relaxant , & conscien-
tias decurrant , & Christum , qui veri-
tas est , & non fallitur (portas has Pa-
radisi , figmentis , ratiociniis , & specu-
lationibus dialecticorum , & Philoso-
phantium dilatando) mendacem quasi fa-
ciunt .

Dilectis Filiis Civibus , &
Populo N.

FORMULA III.

SUMMARIUM .

- 1 Petri primatum ostenditur ex Actibus
Apostolorum .
- 2 Nullus Pontifex cecidit à fide , & ex-
culpantur *Marcellinus* , *Liberius* ,
Honorius , & *Jo. XXII.* & num. 3. 4.
& 5.

- 6 Episcopatum an quis possit appetere ,
ostenditur .
- 7 Papa potest præcepto cogere ad susci-
piendum Episcopatum .
- 8 Episcopus in sua Ecclesia est Christi
Vicarius , & Legatus .
Episcopus tenetur in sua Ecclesia re-
sidentiam facere .
- 9 Episcopus negligens , & otiosus potest
à regimine removeri .
- 10 Lex Divina data est nobis lumine na-
turæ , & n. 11 .
- 12 Peccatum est omnium malorum , malum
maximum .
- 13 Non infringit , qui Votum commutat
in melius .
- 14 Votum rei particularis publicum fa-
ctum cum promissione jurata Col-
legio seu Universitati , non potest
commutari sine dispensatione Aposto-
lica , nisi accedat consensus illius
cui fuit per juramentum jus quæ-
situm .
- 15 Facultas commutandi Votum , non
comprehendit Votum promissorium
juratum per quod alteri jus quæsi-
tum fuit & n. 17 .
- 16 Pœnitentiarii Basilicarum Urbis vota
quæ jus tertii complectuntur non
dispensant .
- 18 Votum Religiosi professi transcendi ad
strictiorem non obligat , quando Su-
perior licentiam denegat .
Religiosus qui habet Votum Episcopa-
tum non acceptandi nec Dignitates ,
non potest promoveri sine Apostolica
dispensatione .
Religiosi professi non possunt hodie ad
strictiorem transire , inconsulta Sacr.
Congr. Concilii .
- 19 Religiosus qui obtinuit exemptionem
passivam ab Officiis Religionis , non
debet illa acceptare si contingat ad
illa eligi .
- 20 Vanitas , ornatus , & novitas ve-
stium potest esse peccatum mortale .
- 21 Cause brevitatis vitæ referuntur .
- 22 Cause infirmitatum hominum refe-
runtur .
- 23 Religionis actus , qui sint ostendi-
tur .
- 24 Peccati Adæ effectus enarrantur .
25 Sub-